

TÁRSADALMI, MŰSZAKI, BÁNYÁSZATI és KOHÁSZATI HETI SZAKLAP.

SZERKESZTI:

LITSCHAUER LAJOS

kir. főmérnök, a selmeczbányai m. kir. bányaiskola
ügyvezető szaktanára.

Megjelenik: Min Jen vasárnap.

Előfizetési ára: Egy évre 12 korona.

A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.

Irta: Toarniczky József.

(Folytatás a 463. oldalhoz.)

Azok a tanulók, kik az előkészítő tanfolyam tantárgyaiból megfelelő elméleti képzettséget tudnak igazolni, a tanártestület javaslatára külön vizsgálat alapján a második évfolyamba is felvehetők, mire nézve azonban a felsőbb hatóságtól (bányaigazgatóság, vagy pénzügyminiszterium) kérendő engedély.

Az alsófoku bányaiskolát sikerrel végzett tanulók végzési bizonyítványt kapnának, melylyel előmunkási fokon kezdve alóri, felőri, a kohászatnál mesteri állásig emelkedhetnének.

A *bányászati és kohászati felsőipariskola*, vagy nevezzük röviden *felsőfoku bányaiskolának*, a kassai és budapesti felsőipariskolák mintájára középiskolai jeleggel és minősítéssel ruházandó fel és oly helyen volna szervezendő, hol a tanulónak legtöbb alkalmuk van gyakorlati kiképzetésükre s a hol a legtöbb czélszerű és modern berendezéssel ismerkedhetnének meg. Egyelőre elegendő volna egy ilyen iskola létesítése, mely három éves tanfolyamból állhatna, de a melyen az

összes szakmák elkülönítve taníttatnának. Volna tehát: 1. bányászati; 2. vas- és fémkohászati; 3. bánya- és kohógépészeti szakosztály. A vas- és fémkohászati szak esetleg elkülöníthető: a) vaskohászati és b) fémkohászati szakosztályra.

Külön kezelési szaktanfolyam létesítését nem tartanám szükségesnek; elegendőnek vélem, ha a hivatalos ügyirálytan keretében kimerítően, gyakorlati példákkal bővítve, közös tananyagként adatnék elő.

Az államszámvitel tanítását feltétlenül fel kellene venni és a végzett növendékek előtt az üzemi és kezelési állásokon kívül a számvevőségi pályákat is meg kellene nyitni.

Ezen felsőfoku bányaiskola végzetteit bizonyos külön megjelölendő előfeltételekkel és kikötésekkel esetleg az egyéves önkéntességre is jogosítaná.

A felsőfoku bányaiskolára rendes tanulókul felvételnének:

1. azok, kik a polgári iskola, gimnázium vagy reáliskola négy (esetleg öt) osztályában jó osztályzatu bizonyítványt nyertek s a felvételi vizsgálatot sikerrel állják ki, továbbá 18—20 évesek és választott szakjukból legalább 2 évi kézimunkával töltött gyakorlatuk van;

2. kik az alsófoku bányaiskolák második évfolyamát jeles vagy jó sikerrel végezték; ugyan e feltételek mellett a bánya- és kohógépészeti szakra felvehetőek volnának még az ipariskolák gépészeti szakosztálya első két évfolyamát végzett tanulók is, ha felvételi vizsgálaton kellő előkészültséget tanúsítanak.

Azok a jelentkezők, kik hat vagy több középiskolai osztályt végeztek elégséges eredménnyel és felvételi vizsgálat nélkül is felvehetőek volnának, ha különben az 1. pontban megjelölt gyakorlatot megszerezték.

Rendkívüli tanulókul felvételnének mindazok, kik a felsőfoku bányaiskolán csak egyes tantárgyakat kívánnak hallgatni; kötelesek azonban kimutatni, hogy az általuk választott tantárgyak megértéséhez kellő előismeretekkel bírnak. A rendkívüli tanulók az általuk hallgatott tantárgyakból vizsgálatot tenni nem kötelesek és év végén csak látogatási bizonyítványt kapnának, melyben kitüntetve volnának a hallgatott tantárgyak.

A felsőfoku bányaiskola rendes tanuló tanévenként rendes osztályvizsgát tesznek, melynek sikerülte után felsőbb osztályba léphetnek. A harmadéves növendékek a rendes osztályvizsga után írásbeli- és szóbeli érettségi vagy képesítő vizsgát tennének, melynek sikerültével „művezetői képesítő oklevelet“ kapnának és a gyakorlatban pályájukat mint műszaki gyakornok, illetőleg művezető jelölt — megfelelő évi segélydíjjal — kezdve segédművezető, művezető és főmü-

vezető rangig emelkednének. Törvényes minősítéssel birjanak továbbá mindazon állásokra, melyeknek képesítéseül az 1883. évi I. t.-cz. a középiskolák, nevezetesen a főgimnáziumok és főreáltanodák tanulmányainak bevezését állapítja meg.

A felsőfoku bányaiskola tananyagát a gyakorlatban működő tanárok volnának leghivatottabbak meghatározni. Én csak azt kívánom megjegyezni, hogy miután ezen felsőfoku bányaiskola középiskolai rangban volna, az általános műveltség czéljából póttárgyakként tanítandó volna: természetrajz, földrajz, történelem, irodalom, államtan és a német nyelv.

A gyakorlati kiképeztetés tökéletesítése czéljából úgy az alsó, mint a felsőfoku bányaiskolán oly gyakorlati művezetőket kellene alkalmazni, kik a tanulókra kézimunka teljesítés közben nemcsak felügyelnének, hanem őket utbaigazítanák és szakszerű tanácsokkal, magyarázatokkal látnák el és a gyakorlati oktatást az elméleti oktatással párhuzamosan vezetnék.

A gyakorlati oktatás idejét az alsófoku bányaiskolán heti három, a felsőfoku bányaiskolán pedig heti két délelőttben vagy délutánban szabnám meg.

A rendszeres elméleti és gyakorlati oktatáson kívül tanulmányi kirándulások is tartassanak, hogy a tanulók választott szakjuknak fejlettségéről kellőképpen tájékozva legyenek.

Igaz, hogy a bányaiskolák ily alapokon való szervezése nagy anyagi áldozatot kíván. De mi hisszük, hogy a magas kormány mikor iparoktatási czélokra már eddig is nagy összegeket áldozott, nem fog vissza riadni attól, hogy oly magyar bányász és kohász altiszteket és művezetőket képző intézeteket állítson fel, hol a folyton haladó modern tehnikai követelményeinek megfelelő erőket czéltudatosan lehetne nevelni.

(Vége.)

Széntelepek felkutatása.

(Tanulmány.)

(Folytatás a 465. oldalhoz.)

Leonál (W. Leo. Lehrbuch d. Bergbaukunde. 1861. — Praktische Belehrung über die Aufsuchung, Prüfung und Gewinnung der Stein- und Braunkohlen und des Torfes. 1846.) a *széntelepek felkutatását* illetőleg a következőket találjuk: Ha valamely vidéknek átkutatása al-

kalmával, annak a megállapításáról van szó, hogy ott, lefejtésre érdemes széntelepek léteznek-e vagy sem? — mindenekelőtt azt kell megállapítani, hogy az ama vidéken fellépő kőzetek a kristályos, vagy a fekvetformációhoz tartoznak-e? Csak kristályos kőzetek előfordulása, minden reménytől megfoszt; nagyobb a feltárás valószínűsége a fiatalabb formáció-csoportokhoz tartozó kőzetretegek feltalálása esetében; majdnem bizonyossá válik pedig a várakozás teljesülése, ha a köszénformáció-rétegeire akadunk, bár ebben is vannak meddő közök. Sok helyütt a vörös fekü feltalálása is már sokat ér. Fogy a reményünk, ha magasabban fekvő, tehát fiatalabb fekvetformáció csoportokra akadunk, nincsen kizárva azonban annak a lehetősége sem, hogy e képződményekben is találhatóak széntelepek, mert e formáció-csoport rétegei sorakozásának hézagossága sem éppen lehetetlen. Könnyebb a feladat megoldása, ha a vidék szénképletének létezése ismeretes, vagy ha a kérdéses vidéken szénbányamíveletek üzemben állanak, mert ekkor csak kiterjedésüket és településük viszonyait kell meghatározni, hogy ezen adatok alapján, a rétegek csapását és dőlését megállapítani lehessen. A csapás és dőlés meghatározott adataiból, a kiterjedés viszonyai könnyen levezethetők, ha csak zavarodások nem vezetnek téves utakra. Széntelepek közelében talált porfirok, s bazaltok, azok megzavarásának csalhatatlan előjelei, — megjegyzendő azonban, hogy e csalhatatlanság csak addig tart, míg e közettömegek kitérései, a széntelepeknél fiatalabbak, mert ösibb kitérés-kőzetek, a széntelepeknek vagy mellékkőzetüknek megzavarását nem okozhatták. A szénfekvetek magatartása, rendszerint már a környező és földközvetek nyomán megítélhető. Ha ezek zavarodás nélkül, szabályosan rakódtak le, a szénfekvetektől is csak rendes települést várhatunk. Legkedvezőbb település-mód a lapos medenczealak, mert ez a talp felé telepvastagodás reményével kecsegtet.

Ch. Demanet, szénbányamíveléstanjának legújabb, 1905-ben megjelent második kiadásában a harmadik fejezet 1. §-ában „Kutató és fúró-munkálatok“, illetőleg „A felszín geológiai megvizsgálása; kutató munkálatok“ címek alatt foglalkozik a *szénre kutatás* nagy fontosságú kérdésével. Fejtegetései a következők: A geologia tanításából tudjuk, hogy a föld kérgét alkotó rétegek, egymásra, korábban-későbbben lezajlott földperiodusokban rakódtak le. Tudjuk, hogy a rétegek képződésének keretében a primér, a szekundér, a terciér és a kvarternér idők négy epokáját különböztetjük meg. Ezen epokák körzetében ismét különböző formációkat ismerünk, a melyek kőzeteik sajátossága és kiváltképpen különböző foszsziliák és kővületek által vannak jellemezve. Egyazon helyen az összes formációk meg nem szakított sorozatát ritkán találjuk egymás fölé települve. Helyenként az öshegység búvik ki a külre, máshelyütt fiatalabb kép-

zödmények közvetlenül fekszenek rajta, míg a primér- és a szekundér-formáció rétegei egészen hiányoznak. Elég gyakori eset különben az is, hogy a régibb formációk kerülnek ki a töld felszínére, míg a fiatalabb és legfiatalabb formációk nyoma is hiányzik. A geológiának alapos tudása nélkül tehát a geológiai előfordulás természetének és azon jelenségeknek a felismerése teljesen lehetetlen, a melyek vagy közvetlenül szembe tűnnek, vagy a feltáró munkálatok révén, szembetűnökké lesznek.

A jelenségek különböző természetűek:

a) Mineralógiaiak. — Már a kőzetek ásványtani és petrografikus minőségéből is sok esetben lehet a kérdés alatt álló réteg formációbeli hozzátartozására következtetést vonni. A kemény mészkő, pl. mindenütt a régibb, a kréta pedig a fiatalabb képződéscsoportokban lép fel. Az ásványszénnek előfordulása valószínűvé teszi, hogy a rétegek a kőszénformációhoz tartozók mert a szén többnyire ebben és csak ritkábban lép fel fiatalabb vagy ősi képletekben; a barnaszénnek előfordulása arra mutat, hogy a rétegek a terciér korból valók.

b) Stratigráfiaiak. — A település viszonyainak tanulmányozása nélkül, a feltáró munkálatokat nem lehet célra vezető módon keresztül vinni.

c) Paleontológiaiak. — A formációnak és különösen a formációnak valamely szűkebben körvonalozott horizontjának a megállapítása csakis a rétegekbe beágyazott kőületek nyomán lehetséges. Miután minden földperiodusban más és más állatok és növények éltek, az állati és növényi lenyomatok meghatározása, a réteg meghatározásának az alapfeltétele. (Vége.)

Bányamívelés.

Robbantó szerek ártalmatlanná tévése. A bányásztechnikus, különösen pedig a bányászfelőr elég gyakran azon feladatot kapja, hogy robbantó szereket, a melyek bomlásban vannak, vagy bármi okból ártalmatlanná teendők, megsemmítsen. A közönséges lövőport, ilyen esetben leghelyesebben és legegyszerűbben az által lehet meg-

semmisíteni, hogy folyó vízbe szórjuk, a mi azonban csak ott engedhető meg, a hől a salétromnak a vízben való felolvadásának káros következéseitől nem kell tartani. Hol, a célra alkalmas folyóvíz nem áll rendelkezésre, nagyobb víztartók és kádák is segítségül vehetők. A vízzel telt kádba a megsemmisítésre kerülő lövőport beleszórva, a vizet hosszabb ideig, illetőleg mindaddig kavarjuk, míg a lövőpor alkotórészeire szét nem bomlik, a salétrom oldatba megy, a kén és a szén pedig külön- és le nem válik. Abban az esetben, ha a víznek használása bármi okból lehetetlenné válnék, a lövőport, vékony de lehetőleg összefüggő sávban, szabad területen kiszórva, a sáv egyik vagy másik végén, gyújtózsínórral fellobbantjuk. — *Dinamittöltényeket*, ha azokat meg kell semmisíteni, papiros-burkolójukból óvatosan kibontogatjuk és a csupasz töltényeket, bütüvégeikkel egymás mögé sorakoztatjuk (szabad területen, földön, épületektől távol). A tölténysorozat egyik vagy másik végső patronját erre gyutacs nélkül való gyújtózsínórral, vagy a patronra helyezett és ott óvatosan meggyújtott papirosdarabbal elégetjük. Miután az anyag hirtelenül való felrobbanása is megtörténhet, a gyújtás kellő távolságról, lehetőleg védett helyről történjék. A töltények sorozatát úgy kell elhelyezni, hogy a levegőhúzás a lángot, a dinamittól elhajtsa, mivel ellenkező esetben a láng esetleg túlságosan fellobog, a mi bizonyos körülmények között váratlan ekszplózióknak okozója lehet. Különösen *fagyott dinamittal* kell óvatosan elbánni, mivel ez, elégetése közben, hamarosan felrobbanhat. A megsemmisítendő dinamitot különben, kis darabok alakjában, nyitott tűzön is el lehet égetni. Egyes dinamitpatronok ártalmatlanná tételére, szabad téren való, gyutacsos nyújtózsínórral való elégetésük is megengedhető. A dinamitnak vízzel vagy vízben való megsemmisítésének megkísérlése feltétlenül el van tiltva, mert a víz, a dinamit nitrogliczerinjét nem oldja fel és így veszedelmes tulajdonságait nem szünteti meg. A *karbonitok* és más *nitrogliczerint tartalmazó robbantó anyagok* ártalmatlanná tétele közben úgy kell eljárni, mint a dinamitnál. *Ammonsalétromos robbantó anyagokat* az által lehet megsemmisíteni, hogy azok apró darabjait nyílt tűzre vetjük, esetleg pedig, ha ekszplóziobilis keverés-részeket nem tartalmaznak, vízben feloldjuk. *Lövőkupakokat* mindig gyújtózsínórral kell fellobbantani. (Heise-Herbst. Bergbaukunde. I. köt. — Der. Bergbau. 1908. 38. sz.)

Köszén- és érczelőkészítés.

Érczek brikettezése. Az érczek brikettezése az előkészítésnek része és poralaku vaskötördeléknek és a magnetikus előkészítésből

kikerült apró szemű érczemeknek, szilárd darabokká való egyesítését czélozza. A brikettől megkövetelik, hogy a levegő, víz, eső, hó, jég és fagy hatásának ellentálljon és az olvasztó kemenczébe feladva, hosszabb ideig darabos maradjon. Fontos követelés, hogy a kötő- és keverés-anyagok az ércz kohósítását ne károsítsák és végre, hogy a tüzelőanyag- (kocsz-)ban való fogyasztás ne emelkedjék a megengedett határokon felül. Az érczbrikett likacsos legyen, mert csak ez biztosítja a nagyvasolvasztóban redukálhatóságát. Az érczek brikettezése más és másféle a szerint: a mint különböző kötőanyagok jönnek használatba; a mint csupán gyúrással vagy nyomás alatt egyesítjük az érczszemeket a kötőanyaggal és a szerint a mint az egyesítés közönséges vagy magasabb hőmérsékletek alkalmazása mellett történik. Kötőanyagul egyesek vasat tartalmazó agyagot használnak, melyet 80% vízzel felhigítanak. Az agyaggal kötött vaskőszemek összegyurt tömege 400 atm. nyomás alá kerül. Használják a nyomás által való brikettező eljárást, még pedig ugy rendes, mint magasabb hőmérséklet mellett is. A hideg állapotban, az érczek összesüléseig fokozódó nyomással való brikettezés nem vált be; czélravezetőbbnek bizonyult a magas hőmérséklet mellett való sajtolás útján való tömörítés. Ilyen eljárásoknál azonban az alkalmazott hőmérsékletet gondosan meg kell figyelni, mert az összesülésig való hőmérséklet emelkedés kedvező, a megömlésig való hőmérséklet-emelkedés pedig káros behatással van az előkészítő eljárás végső eredményére. Az érczbrikettek tömege ne legyen egyenletes és szilárd szövetű; hólyagos szövetű érczkövekkel jobb eredményeket érnek el a kohósító műfolyamatok. A szerves, vagy szervetlen kötőanyagok használása mellett való brikettezés, ez ideig még nem vált be tökéletes módon. Kedvező eredményeket várnak a Dr. Schumacher-féle mészhomokkő-eljárástól, a mely az eddigi tapasztalások szerint ugyan jól kötő brikettet ad, de a tüzelő anyagban való fogyasztást jelentékenyen felszökelteti. Remélik, hogy azon újabban javasolt eljárással is czélhoz fognak jutni, melynél az érczet, vasnagyolvasztó salakkal keverve, 150 atm. nyomás alatt brikettezik. Kétségbevonhatatlan dolog, hogy az érczek brikettezhetésének feltételei, vaskőtelepek szerint változók s csak alapos és gondos kémiai és technológiai vizsgálatok nyomán állapíthatók meg azon módok, a melyek esetről-esetre czélhoz vezetők lesznek. (Opitz. Goebel C. Glückauf. 1908. 25. sz. — Der Ingenieur. 1908. 22. sz.)

Vaskohászat.

Vascsovék géppel öntése. A Taconi Iron Co., Taconi Pa. nevű amerikai vasgyár, legujabban, a kisebb méretű gázt- és vízvezető

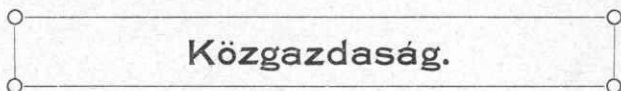
öntött vascsöveket oly gép segítségével gyártja, mellyel óránként 240 csövet lehet előállítani. A vasból készült minta-szekrények, a melyekbe mintázó anyag nélkül juttatják a megömlesztett, tüzesen folyó vasat, 12 m. átmérős körgyűrű alaku, forgó asztalon vannak elhelyezve. A mintaszekrényekbe, a csövek öntése közben használatos magot, csövekre állítva, behelyezik. Egy-egy asztalra 30 mintaszekrényt állítanak. Az asztal egy körforgása 7·5 első percnyi időt követel meg. Ezen idő alatt, mely az asztal egy fordulásának megfelel; harmincz cső le van öntve. A vas közvetlenül a kupoló kemenczéből ömlik be a mintaszekrényekbe, melyek természetesen elő vannak melegítve. Az asztal karimájának szekrénytől-szekrényig való elforgatása, hidraulikus erővel történik. A két részből álló mintaszekrények, a vas megmerevése után, önműködőleg szétnyílnak úgy, hogy a kész cső, természetesen vörösen izzó állapotban, belőlük könnyen kivehető. A rendkívül nagy munkaképességet itt, a munkának folytonossá tétele útján érik el. (Szabadalmi Ujság. 1908. 17. sz.)

Tekhnologia.

A pneumatikus szegecselés, a melynél sűrített levegővel végzik a szegecselő-munkát, ujabban mindjobban terjed. Eddigelé a pneumatikus szegecselő gép a hidraulikus szegecselő mintájára készült, a melynek tudvalevőleg az a hibája, hogy nem minden szegecset lehet vele elkészíteni, mert a géppel sok esetben nem lehet a szegecshez hozzáférni. A legujabban alkalmazott pneumatikus szegecselő kalapács, mint kézi szerszám használható és teljesen azonos, a már évek óta használatos azon pneumatikus kalapácsokkal, a melyek tömörítő és vágó szerszámokul már általánosan el vannak terjedve. A budapesti gépgyárak egyike gőzkazánt-kovácsoló műtelepét, pneumatikus szerszámokkal szerelte fel és a tömörítő, fúró- és vágó-, ily szerszámokon kívül, legujabban még pneumatikus szegecselő kalapácsokat is használ. A vele csegecselhető átmérők, a szokásos legkisebb méret és 25 mm. között változhatnak. A szegecselés három munkást foglalkoztat; egyet, a ki a szegecset a pneumatikus kalapácsal elkészíti; egyet, a ki a szegecsre rátart és egyet végre, a ki a szegecset tüzesíti. A levegőkompresszorok 8 atm. nyomásu levegőt szolgáltatnak. Átlagosan 20 l. nyomott levegővel, 16 mm. átmérős szegecset, 14 mp. alatt lehet elkészíteni. Kezdetben természetesen, lassan és nehézkesen folyik az új munkamód; ha a munkások azonban kellő gyakorlatot szereznek majd a pnenmatikus szegecselő kalapács kezelése körül, a viszonyok változni és a pneumatikus szegecselés

gazdaságos üzeme kétségtelenül be fog bizonyosodni. (Szabadalmi Ujság. 1908. 17. sz.)

Eljárás és készülék aluminium, vagy aluminiumot tartalmazó ötvözetek forrasztására. A forrasztandó hely és a forrasztónak felhevítésével egyidejűleg valamely rézből, vagy rézben dús ötvözetből készült rúdalku szerszámot is felhevítünk. E szerszám anyagának csekély része a forrasztónak szétदारabolása alkalmával, a forrasztó anyag közé keverődik és a forrasztás pillanatában ötvözetet képez, a mely a forrasztó anyag tartósságát és ellentálló képességét biztosítja. Az eljárás keresztülvitelére a forrasztandó részek felhevítésére szolgáló lángot tápláló hidrogéngázt, az égőhöz vezető útjában, hideg folyadékrétegen vezetjük keresztül, hogy a gázban levő vízgőz lecsapódjék s a gáz is megmosassék. (Szabadalmi Ujság. 1908. 17. sz.)

Közgazdaság.

A Harkot-féle bányaművek (Harkortsche Bergwerke und chemische Fabriken A. G. zu Gotha) igazgató tanácsának legújabb kiadott jelentése szerint, erdélyi bányaműveleiben, az 1907/8. üzletévben, kerekszám 111 kg.-al több aranyat termeltek (1824-580 kg. 1907/1908-ban és 1713-670 kg. 1906/1907-ben) mint az előző üzlet-szakaszban. Az üzletév eredménye ennek megfelelően, kedvezően alakult. (U. Ma. 1908. 26. sz.)

A Rimamurányi Vasművek osztaléka. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R. T. igazgatósága, október 26-án tartja mérleget megállapító közgyűlését. Az 1907—1908. üzletévre — előre láthatólag — 30 koronás osztalék kerül kiosztásra. (P. N. 1908. 227. sz.)

A Weitzer János gép-, vaggongyár- és vasöntő-részvénytársaság Aradon, igazgatósága szept. 19-én tartott ülésében az 1907/1908. üzemév nyereségét, megfelelő leírások után 614.813 korona 09 fillérben állapította meg és elhatározta, hogy az ez évi október 25-én tartandó közgyűlésnek ezen összeg, valamint az előző év 74.260 korona 42 fillér nyereségáthozatának hovaforditására a következő javaslatot teszi: a tartalékalap gyarapítására 100.000, a tisztviselői segítő-alapra 30.000, a munkás segítő-alapra 20.000, részvényenként 25 korona osztalék fizetessék, míg az alapszabályszerű jutalékok levonása után fennmaradó 55.570 korona 15 fillér uj számlára vezetessék elő.

Személyi hírek. Kinevezések. A m. kir. pénzügyminiszterium a folyó év szeptember hó 4-én kelt 93787. sz. rendelettel: **Darnai Sándor, Domanovszky József, Fejes Bertalan, Ivanovics József** és **Krusniczky Jenő** végzett m. kir.

bányaiskolai tanulókat a m. kir. állami kőszénbányászathoz bányafelvigyázókká nevezte ki és szolgálattételre a bozovicsi m. k. kőszénkutató kirendeltséghez osztotta be. (E. T. 1908. IX. 19)

A m. kir. bányászati főiskolán a bányamérnöki államvizsga letételére jelentkezett 28 végzett főiskolai hallgató, ezek között 16 bányamérnök-jelölt, 3 fémkohász- és 9 varkoházmérnök-jelölt. Az írásbeli államvizsga október hó 10-én, a szóbeli államvizsga október hó 12-én és a rákövetkező napokon lesz megtartva. A pénzügyminiszterium leirata következtében, miniszteri biztos: *Mály Sándor* miniszteri tanácsos; vizsgáló biztosok: *Münnich Kálmán* bányatanácsos, *Zsigmondy Árpád* bányaaigazgató, *Jónásch Antal* vasgyár-igazgató és *György Gusztáv* kir. főmérnök urak.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület évi rendes közgyűlését vasárnap délelőtt tartotta Budapesten a Tudományos Akadémia üléstermében 44 tag részvételével. Az egyesület elnöke: *Teleky Géza* gróf v. b. t. megnyitó beszédében utalt a bányászatnak egy újabban elharapózó, káros jelenségére: a bányaalapítási lázra, Magyarország — ugymond — sajnos, az újabb időben a bányaalapítás terén a külföld előtt egész svindli helynek van minősítve. Ennek a főoka az, hogy nem szakemberektől kéri a tanácsot, hanem olyanoktól, akik a maguk érdekeit tekintik tisztán és ezáltal hitelünket a külföld előtt tönkre teszik. Fölhívja az egyesület tollforgató tagjait, hogy a napi sajtóban szellőztessék ezeket a dolgokat és figyelmeztessék a nagyközönséget, hogy a szakértő emberekhez forduljanak. Ezután *Gálócsy Árpád* titkár jelentésben számol be az egyesület mult esztendei működéséről. A hivatalos programm letárgyalása után *Münnich* bányatanácsos állott fel szólásra és a kormány új ipartörvénytervezetéről beszélt. Javasolja a közgyűlésnek, írjon fel *Kossuth Ferencz* miniszterhez, hosszabbítsa meg a tanulmányozásra engedélyezett időt, hogy legalább is egy félév álljon rendelkezésére az egyesületnek, amely alatt a tervezetet a vidéki osztályok külön-külön bőven megvitathatják. *Déry Károly* azzal az indítvánnyal toldotta meg *Münnich* indítványát, hogy a kormányhoz egyáltalán olyan kérelem intéztessék, hogy a bányászatot és kohászatot érdeklő törvényjavaslat addig ne lásson napvilágot, míg a szakkörök ahhoz hozzá nem szólnak, amíg a véleményüket ki nem kéri. *Gálócsy Árpád* titkár és *Farbaky István* ügyvivő alelnök felszólalása után úgy *Münnich* mint *Déri* javaslatát elfogadták. *Gálócsy* titkár most *Aradi Viktor* geológus indítványát terjesztette elő, amely hazánkban a barnaszén és lignittermelés fejlesztését célozza. Az indítvány nyomán élénk vitatkozás támadt, amelyben többen vettek részt. A javaslat sorsa fölött azonban *Hüttl* miniszteri tanácsos indítványára akként határoztak, hogy azt kiadják a választmányának s bővebb tanulmányozás után, ez terjesszen majd arról véleményes jelentést a legközelebbi közgyűlés elé. Végül megejtették a választásokat,

Elnökké újból egyhangulag Teleky Géza gróf titkos tanácsost választották; alelnökök: Graenzeestein Béla titkos tanácsos, Farbaky István kir. főbányatanácsos és Sobó Jenő volt alelnök lemondása folytán Andreics János k. főbányatanácsos lettek. Tisztikar: Gálócsy Árpád titkár, Gáger Emil pénztáros, Vajna Miklós ellenőr, Dr. Balkay Béla ügyész, Dr. Szeőke Imre könyvtáros. Számvizsgálók: Farkas János, Marschalkó Richárd, Stubenfall Guido. Pótszámvizsgálók: Dezsényi Gyula, Vida Jenő. *A választmány tagjai:* 1. Budapestről: Aradi János, Déry Károly, Lázár Zoltán, Mály Sándor, Pauszpertl Károly, Reimann Lázár, Remenyik Lajos, Szende Lajos, Tavi Károly. Topscher Samu, Wahlner Aladár, Zenovicz Gusztáv. 2. Vidéken: Allender Henrik, Bene Géza, Eisele Gusztáv, György Albert, Hönsch Árpád, Martiny István, Neubauer Ferencz, Reitzner Miksa, Schröder Gyula, Dr. Schwarcz Ottó, Stépán Miksa, Singer Bálint, Zsigmondy Árpád. A közgyűlés tagjai hétfőn délelőtt megtekintették a külső soroksári-uti fegyvergyárat. Az ismerkedő estély és az ünnepi ebéd a szokott kedélyességgel folytak le. A közgyűlés alkalmából a »Bánya« külön számot adott ki. A jelenvoltak névsorát következőképpen sikerült feljegyeznünk: Andreics János k. főbányatanácsos, Aradi János, Aradi Viktor, Bárdossy Antal k. főbányatanácsos Budapestről, Becker Alajos bányamérnök Ötösbányáról, Balkay Béla dr. Budapestről, Csorbits László bányaaigazgató Kapronczáról, Cséti Róbert igazgató, Déry Károly bányaaigazgató, Dérer Mihály k. főbányatanácsos Budapestről, Farbaky István k. főbányatanácsos Selmezbányáról, Farkas József dr. vegyész Csepelről, Gálócsy Árpád mérnök, Gáger Emil igazgató Budapestről, Gerő Nándor bányaaigazgató Salgótarjánból, Hüttl József miniszteri tanácsos Budapestről, Hönsch Árpád bányaaigazgató Ötösbányáról, Kail József igazgató és Katona Lajos mérnök Budapestről, Lánszky József vasgyártulajdonos Oláhfaluról, Lajos Győző bányaaigazgató Szomolnokhutáról, Mály Sándor miniszteri tanácsos Budapestről, Münnich Kálmán bányatanácsos Iglórol, Muzsnay Ferencz k. főmérnök Nagybányáról, Mossóczy Sándor kir. főmérnök Deésaknáról, Dr. Michnay Árpád k. bányabiztos Budapestről, Oczwirk Nándor főbányamérnök Tolna-Váraljáról, Porubszky Béla k. bányamérnök Rónaszékről, Polesznyák A. bányagondnok Baglyasaljáról, Pauszpertl Károly bányakapitány, Reusz Emil főmérnök Budapestről, Ringeisen Jenő vasgyári mérnök Pusztakalánról, Sárkány Miksa bányaaigazgató Csetnekről, Sárkány Kornél bányabirtokos Disznoshorváthról, Singer Bálint főmérnök Nagy-Mányokról, Svehla Gyula miniszteri tanácsos, Stépán Miksa k. főbányatanácsos Budapestről, Somogyi Géza k. mérnök Selmezbányáról, Schwartz Gyula k. főmérnök Körmöczbányáról, Sik Leo bányamérnök Selmezbányáról, Szabó Albert k. bányatanácsos Marosujvárról, Székely Vilmos k. főmérnök Selmezbányáról, Topscher Samu k. bányatanácsos és Tavi Károly k. fő-

mérnök Budapestről, Veress József és Woditska István kir. bányatanácsosok Selmeczbányáról, Zelezsnyi Károly k. bányabiztos, Zsigmondy Árpád bányafőfelügyelő és Zsoldos István kohómérnök Budapestről.

Öntőmunkások képzésére Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter, továbbképző tanfolyamot létesített, a felső ipari szakiskolán Budapesten. A tanítás elméleti és gyakorlati részekre osztva, az esti órákban lesz megtartva. A gyakorlati tanítás céljára az intézetben, nyersolajtüzelésű olvasztó kemenczét állítottak fel. (Ung. Mont. Ind. Ztg. 1908. 16. sz.)

Uj aczél- és vasművek alapítása. Egy vesztfáliai vasműtársaság igazgatója néhány napig Budapesten időzött s ez idő alatt a bányá- és vasipar néhány vezető emberével tanácskozott, egy magyar aczél- és vasgyár alapítása ügyében. Az új ipari vállalkozás alaptőkéjét két millió koronára tervezik, a melyet a vesztfáliai vasműtársaság és budapesti tőkepezések fognak jegyezni. (P. N. 1908. 227. sz.)

Uj aranyérczbánya Szatmármegyében. A nagybányai járásban fekvő *Illoba* községben egy fővárosi pénzintézet két hónap óta bányászati kutatást végeztet és mélyfúrásokat eszközöl és nem minden remény nélkül, mert *Illobán* már régebben is nevezetes bányahelyiség volt. Az aranyérczben gazdag határban 1848. végeig élénk bányászélet folyt. Ekkor a kincstár ott üzött bányamivelését beszüntette. A jelenben folyamatban lévő kutató munkálatokat *Fazék Béla* bányamérnök, a selmeczbányai főiskola jeles mérnöke vezeti. (P. Sz. 1908. 26. sz.)

Miskolczon új aczélgyár részvénytársaság van alakulóban. *Róth* Jakab, a Szilágyi és Diskant-féle gépgyár főkönyvelője; *Gedeon* András, a miskolczi hitelszövetkezet igazgatója; *Weisz* Jakab ócskavaskereskedő és *Demeter* József aczélöntő, különleges nyersolajtüzelésű kemenczerendszerrel, aczélöntvény előállításra kísérletet tettek. A kísérlet, mint forrásunknak jelentik, fényesen sikerült és a kísérletezők most 100000 K. alaptőkével részvénytársaságot akarnak alapítani. A szabadalom *Gedeon* András és *Demeter* József nevében van bejelentve. (P. Sz. 1908. 26. sz.)

Plander Gyula óvizi vasárugyára még ez ősszel tető alá kerül; az üzemet is még ez évben megkezdik, ötven vagon évi termeléssel. (Sz. L. 1908. 108. sz.)

Négyszáz vagon szén egy napon. A Salgótarjáni Kőszénbánya R. T. zsilvölgyi bányaműveinek termelése az elmúlt héten elérte a napi 4000 tonnát. A csendes és zajtalan, de intenzív munkának ezen fényes eredménye megérdemli, hogy ezen határkőnél megálljunk egy szóra. Négyszáz vagon szén, 10—12 tehervonat naponta! Olyan számok ezek, melyek szinte szédítő perspektívát nyitnak meg előttünk. Németország nagy szénmedenczéire pl. a Ruhryvidékre gondolunk, ahol a

munkások tizezrei dolgoznak a föld mélyében és verejtékes munkájuk nyomán a föld felszínén áldás és jólét árad mindenfelé. Az egész Zsilvölgy lakosságának jóléte szintén ezen alapszik. A bányaművek termelőképességének fokozásával egyenes arányban áll a vidék lakosságának jóléte is. A Salgótarjáni Kőszénbánya R. T. most is milliókra menő befektetéseket eszközöl. Könnyű elgondolni, hogy ezen körülmény termelőképességét ismét mily nagy mértékben felszökteti. Nem tulozunk tehát, ha azt jósoljuk, hogy egy újabb deczennium mulva, a Zsil völgye hasonló lesz a nagy német bányavidékekhez. Adja Isten, hogy ez minél előbb következék be. Ehhez kívánunk ezen alkalomból: »Jó szerencsét!« (Petr. és Vidéke. 1908. 38. sz.)

Állami kedvezmények. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a pénzügy-miniszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszter hozzájárulásával, az 1907. évi III. t.-cz. 1. §-ában, illetőleg az 1899. évi XLX. t.-cz. 1. §-ában meghatározott állami kedvezményeket: 1. **Fierz Adolf budafoki zománczedénygyárának** nikkel lemezből és nikkelezett vaslemezből sajtolt edényeket, zománczozott kályhaburkoló lemezeket, öntöttvas zománczozott óralapokat, czim- és reklámtáblákat, világítási különlegességeket és higienikus berendezési tárgyakat előállító üzemága részére, az 1907. évi január hó 1-től számítandó tíz évre; 2. a **Magyar-belga fémipargyár részvénytársaság budapesti ipartelepének** satukat és ipari-, mezőgazdasági és bányacélokra szolgáló keskenyvágányu vasutakhoz szükséges sinszkeket előállító üzemága részére az 1905. január hó 1-től számítandó öt évre és 3. a **Dynamit Nobel részvénytársaság pozsonyi czégnak** Pozsonyban létesítendő **szulfágyára** részére az üzembehelyezés napjától számítandó öt évre engedélyezte illetőleg előzetesen biztosította. (Közgazdasági Értesítő. 1908. 37. sz.)

Munkásmozgalmak.

Bruchban és Bettelgrünben a cseh származású bányamunkások sorban egymás után felmondják a szolgálatot, eladják ingatlanukat és ingóságait és Wesztfáliába vándorolnak ki, hogy ott a szénbányáknál munkába álljanak. Csehország éjszakai részében, németországi munkástoborzók járnak, a kik jó bérek ígérésével, igen sok embert csábítottak már a kivándorlásra. (Ung. Mont. Ind. Ztg. 1908. 15. sz.)

Balesetek.

Bányagázrobbanás történt Csehországban, Hodauban, f. hó 22-én, a reggeli órákban egy bányamunkást a robbanás megölt, egy munkás sérülése életveszélyes. (Az U. 1908. 228. sz.)

A Saxon-Bohemia-művek szénaknájában Misluban (Csehország) Kaaden mellett, **aknatűz** keletkezett, a mely az egész aknát, minden melléképületével elhamvasztotta. A kárt 100000 koronára becsülik. — Highhouse-bányában, Angolországban, (Auchinleck közelében) a napokban, az éjjeli munkaszakas megkezdése előtt, a két akna közé telepített szénosztályozóban **tűz** támadt. A bá-

nyában dolgozó munkások ennek folytán a kiszállásban meg voltak akadályozva. A kár igen nagy. Huszonkét óráig tartó szakadatlan munkába került, míg a tüzet eloltani sikerült. Később az elzárt munkásokkal is helyreállították az érintkezést, kiszállításuk azonban csak a délután folyamán sikerült. Közülük többen ájultan kerültek ki a külre. A mentés sikerült. A balesetnek áldozata nincsen. (U. Mont. Ind. Ztg. 1908. 15. sz.)

Felrobbantott bányamű. Kattowitzról azt jelentik az „Un-
garische Montan-Industrie-Zeitung“-nak hogy ott július utolsó napján
a németországi határon, a délutáni órák folyamán, több egymásután
következő, erős, menydörgésszerű dőrejt hallottak. A szomszédos
Oroszországban, Nifka községben egy szénbányát felrobbantottak. A
dolog alapja a következő. Tíz évvel ezelőtt, a „Sosnowicer Berg-
werkgesellschaft“ Nifkán fekvő szénterületét bérbeadta Schyskin
zsandártisztnek. A fekvést közel fekvő a felszín alatt úgy, hogy bá-
nyászati lemivelésre, a külső fejtésmód célravezetőnek bizonyult. A
tiszteket két év múlva áthelyezték és a bérletet fia és egy Goldstein
nevű vállalkozó vették át. A bányamivelés folyamatban volt és a
vállalkozók vigan szállítottak, a nélkül, hogy a kikötött szállítási
bérösszegeből valamit is fizettek volna. Perre került a dolog, de a
végrehajtás nem volt foganatosítható, mert a bérlők teljesen vagyont-
alanoknak bizonyultak. A 40000 Markra felszaporodott hátralékok
behajtása nem sikerülvén, a bérbeadó bányatársulat a kormányzóhoz
fordult, a ki az ügyet oroszos rövidséggel, hamarosan el is intézte.
Nifkán megjelent egy kozákcsapat, körülzárta a bányát; a munkáso-
kat eltávolították; a fejtés alkalmas pontjain dinamított helyeztek
el; a dinamitot hosszú gyújtószinórokkal felrobbantották; a robbantó
anyag, nagy erővel ekszplodált és a bánya romhalmazzá omlott össze.

□ □

TARTALOMJEGYZÉK.

*A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez, Irta Toarniczky Jó-
zsef. — Tudomány-Gyakorlat: Széntelegek felkutatása. — Szemle:
Bányamivelés. — Köszén- és -érezelőkészítés. — Vaskohászat. —
Tekhnologia. — Közgazdaság. — Hírek. — Munkásmozgalmak. —
Balesetek. — Különfélék.*

Lap zárása: 1908. szept. 24. d. e. 12 óra.

Kiadótulajdonos: LITSCHAUER LAJOS

Közérdek.

⊙ A bányász- és kohász-altisztek alakulóban lévő ⊙
 országos egyesületének ügyei
 mint a
„Jó Szerencsét”

I. évfolyamának

22. SZ.

külön melléklete.

A szerkesztésért felelős: MATEJKA GYULA k. bányaaaltiszt.

A Magyar Bányász és Kohász Altisztek Országos Egyesületéhez.

Azon kérelemmel fordulok alulírott a Magyar Bányász és Kohász Altisztek Országos Egyesületéhez, méltóztasson a magas Kormányhoz felterjesztendő, a marosújvári fiók által szerkesztett *emlékiratban* foglalt sérelmeink I. pontjának tárgyalásakor a »Jó Szerencsét«-ben leközölt *a bányásziskolák szervezésének kérdéséhez* szóló cikkemben körülírt tervezetet szives figyelmére méltatni és az *emlékirat* kérdéses pontját, szives elbírálata után, közölt tervezetem szerint módosítani.

Cikkem áttanulmányozása után lehetetlen mindazon előnyöket fel nem ismerni, melyek a tervezet megvalósulása esetén a bányászat, kohászat és a bányaiskolára kerülő ifjaink nyernének. Nem helyeslem az *emlékirat tervezet* I. pontjában kidomborodó ama eszmét, hogy a bányaiskolák felvételi kellékeül a négy középiskola végzettsége mondassék ki. Nem helyeslem pedig azért, mert ezen négy középiskolai osztályban elsajátított elméleti tudás, azon idő múltán, hogy a növendék a bányaiskolára kerül, kétségessé válik, amely körülményt fényesen igazolják a felvételi vizsgálatok eredményei és valóban, igen sok esetben, kevesebb előképzettséget tudnak kimutatni, mint sok, csupán népiskolát végzett jelentkező. Nem helyeslem végül az *emlékirat tervezetben* felvett eszmét különösen azért, mert megvalósulása esetén első sorban is azokat a szülőket sújtaná legérzékenyebben, kik a bányászat és kohászat viszonyainál fogva családjukkal együtt exponált telepeken kénytelenek élni és különben tehetséges gyermekeivel legtöbbször a népiskolák hat osztályát is csak nagy anyagi áldozatok árán tudja elvégeztetni. Kérdem már most, mit csináljon az olyan szegény szülő, ki illetően viszonyai folytán gyermekeivel nem tudja a kívánt négy középiskolai osztályt elvégeztetni, vagy az olyan, különben tehetséges ifju, ki önhibáján kívül, nem tudta vagy nem volt alkalma a kívánt négy középiskolai osztályt elvégezni, ha még a bányaiskolát is elzárják előlük, mely sok esetben, sok szülő és tehetséges ifju — egyedüli és végső reménye. Ezen körülményt, minden következetesen gondolkozó altisztnak be kell látnia és nem fog a kormány elé terjesztendő emlékiratban olyat kérelmezni, a mi önmagát sújtaná leghamarább. Én midőn a bányásziskolák szervezését célzó terve-

zetem közre adtam, tettem ama reményben, hogy ezt. a még bányaiskolai tanuló koromban felmerült eszmémet minden bányász és kohász altiszt oly lelkesen fogja támogatni, a mily lelkesedéssel én voltam azon, hogy tervezetemben ismertetett *alsó- és felsőfoku bányaiskola* első sorban is a mi érdekünket legyen hivatva — a már fönnebb kifejtett viszonyoknál fogva — szolgálni. Azt hiszem, csak öröme volna minden szegény bányász és kohász altisztnek, ha tehetséges fia a bányaiskolán kezdve is tudna — a méregdrága középiskola nélkül is — oly szakképzettséget és műveltséget elsajátítani, amellyel bátran kiállja a más hasonrangu iskolát végzettekkel a versenyt és a mellyel a magasabb igényű állásokat is betöltheti. Az pedig, kinek tehetsége nincs, a ki megelégszik a szűkebb térrel is, a kinek igényei szerények: elvégzi az alsófoku bányaiskolát és úgy is boldogul.

Midőn tervezetem a Magyar Bányász és Kohász Altisztek Országos Egyesületének szives figyelmébe ajánlom, nem mulaszthatom el, hogy *köszönetet ne mondjak a »Jó Szerencsét«* áldozatkész szerkesztőjének ama készségeért, amellyel tervezetemet, dacára helyszükének, szives volt még az első évfolyamban leközzölni, ezzel is kimutatva, hogy az altiszti kar érdekeit mily önzetlenül képviseli.

Most, hogy a *»Jó Szerencsét«* első évfolyama befejezve fekszik előttem, aggódva gondolok arra, vajjon megindul-e a második évfolyam. Az első évfolyamot lapozgatva, annak minden számából a társadalomtól lenézett siralmas helyzetű altiszti kar érdekét láthatjuk felkarolva. Sokat, nagyon sokat köszönhetünk ennek a látszólag szerény évfolyamnak, mely a mai számmal teljes lett. Megilletődéssel teszem le ezt, a ránk nézve oly tartalmas és oly sok munkásságot és áldozatkésztséget kifejtett felejt-hetetlen évfolyamot. Megértve mindezt, lehetetlen arra nem gondolni, hogy nekünk hálásnak kell lennünk és hálánkat — azt hiszem — legjobban avval fejezhetjük ki, ha minél többen előfizetünk arra a lapra, amelynek sokat köszönhetünk, amely nélkül nem lehetünk és amely nélkül még oly gyöngye egyesületünk is össze fog omolni, mielőtt célunkból csak valamit is elértünk volna. Hinni akarom, hogy ez nem fog bekövetkezni és hogy minden következetesen gondolkodni tudó altiszt saját jól felfogott érdekében megfogja tenni azt, hogy lelkesen fog csoportosulni ama zászló alá, a melyet a *»Jó Szerencsét«* miérettünk tüzött ki s amelynek célja nem más, mint az altisztikar, a társadalom e mostoha fiainak — boldogítása. Elöttem egy befejezett évfolyam és kérdelem magamban: vajjon jön-e a másik . . . vajjon lesz-e még több is . . . ?

Körmöcbánya, 1908. szeptember hó.

Toarniczky József,
kir. pénzverő hivatali altiszt.

